

6 Samiske medier for barn og ungdom

Torkel Rasmussen, førsteamanuensis ved Samisk høyskole

Sammendrag:

De mest omfattende samiske medietilbudene for barn er NRKs samiskspråklige barneprogram på TV, YLE – finsk rikskringkastings barneprogram på radio, den samiskspråklige avisa Ávvirs barnesider og tegneseriebladet Bamse. De mest omfattende samiske medietilbudene til ungdom er YLE Sápmis radioprogram for ungdom, de to ungdomsbladene Nuorat og Nuoraidmagasiidna Š og NRK Sápmis nettside «NuFal».

Ingen land har tilbud til samiske ungdommer på TV. I Norge er det heller ikke noen tilbud til samiske ungdommer på radio. NRK og Sveriges radios tilbud til samiske barn på radio er langt dårligere enn tilbudet i Finland. På den andre siden er TV-tilbudet til samiske barn dårligere i Sverige og Finland enn i Norge. TV- og radiotilbudet til samiske barn og ungdommer kunne vært bedre dersom mediehusene oftere hadde sendt samiske programmer produsert i nabolandene. En stor del av de skriftlige tilbudene til samiske barn og unge er ikke i egne medier beregnet for aldersgruppen. Derimot er de i medier beregnet for voksne.

Generelt sett henger en del av de samiske medieprodusentene etter i den teknologiske utviklingen og bruker i liten grad mulighetene digital publisering gir. Noen av de eksisterende medietilbudene til samiske barn og ungdommer har dårlig brukervennlighet, og er av den grunn vanskelig tilgjengelige.

Denne artikkelen er preget av at det er lite tilgjengelig statistikk om samiske medier for barn og ungdom. Dette gjelder spesielt for mottakersiden, der det er vanskelig å si noe om bruken av mediene og hvilken betydning de har for mottakerne – altså samiske barn og ungdommer.

6.1 Innledning

Dagens oppvoksende generasjon kalles gjerne mediegenerasjonen i faglitteraturen. Dette fordi medier er en så viktig del av barn og unges verden, og fordi de bruker forskjellige typer medier i langt, langt større grad enn generasjonene før dem gjorde i sin barndom og ungdom (Hagen og Vold 2009: 16). Dette er en årsak til at fagfolk innen språksosiologien mener at tilgang til medier på et minoritetsspråk er nødvendig for å styrke språkets vitalitet og mulighetene til å overleve (UNESCO 2003: 10).

Denne artikkelen kartlegger og ser på bruken av samiske medier for barn og ungdom. I den forbindelse er det gjort noen valg innenfor forskningsområdene i medievitenskapen. Medieviterne har en lang tradisjon for å måle mediebruken. De undersøker blant annet hvor ofte og hvor lenge folk bruker ulike medier. Dette blir undersøkt i denne artikkelen i den grad det er mulig innenfor rammene av arbeidet. En annen vanlig tilnærming til temaet barn, unge og medier er hvilken virkning mediene har på brukerne. (Tønnesen 2007: 14–15.) Noen interessante innfallsvinkler kunne være hvilken virkning samiske medier har på barn og unges

språkkunnskaper, deres språkbruk og identitet. Dette er ikke gjort i denne artikkelen fordi det ikke finnes tilgjengelig materiale å bruke. Dette blir tatt opp både i kapittel 6.3 Metodisk problem og i avslutningskapitlet 6.7 utfordringer og anbefalinger.

Materialet til denne artikkelen er samlet inn i 2016 fra medienes hjemmesider på internett, ved intervju med samiske medieledere og dokumentanalyse. Når det gjelder blader og aviser, har jeg lest og analysert de trykte utgavene.

6.2 Hva er samiske medier for barn og ungdom?

En naturlig tilnærming til spørsmålet om hva som er samiske medier for barn og ungdom, er å dele definisjonen opp i tre. Hvordan begrenser en aldersgruppene barn og ungdom, hva er samiske medier, og hva menes med medier i denne artikkelen?

Det er vanlig å sette aldersgrensa for barn ved 12 år og regne alle tenåringer som ungdommer. Det er gjort her, til tross for at grensa mellom ungdom og voksne er noe flytende, og en del av medieproduksjonen for ungdom også passer for unge voksne i tyveårene.

En velfungerende definisjon av samiske medier finner jeg i professor Eli Skogerbøs grundig utredningsarbeid om samiske medier fra 2003, der hun undersøker innhold, bruk og rammevilkår. I dette arbeidet definerer hun samiske medier slik:

Et medium oppfattes som samisk dersom det går fram av navn og/eller målgruppe at mediet er laget for og av samer. (Skogerbø 2003: 3)

Samiske medier er etter dette alle medier som utkommer på samisk, og en del medier som selv definerer seg som samiske medier, selv om samisk ikke er mediets hovedspråk eller samisk brukes i det store og hele. Ifølge Skogerbø (2003: 77–81) er det stor grad av uenighet i den samiske befolkningen rundt hvilket språk samiske medier bør bruke. Dette diskuterer jeg ikke i artikkelen. Jeg velger å følge Skogerbøs definisjon av samiske medier, og har valgt ut de mediene jeg undersøker, uavhengig av språkbruken i medieproduktet.

Det neste valget som er gjort, er å velge tradisjonelle massemedier til denne undersøkelsen, dvs. radio, TV og avis. I tillegg tar undersøkelsen også for seg tegneserier, blader og internett. Film, musikk, bøker og digitale applikasjoner (apper) er stort sett utelatt. Det vil igjen si at artikkelen behandler medieproduksjon som har periodiske utgivelser, selv om det kan gå lang tid mellom utgivelsene.

Et tredje valg er at materialet ikke er begrenset til Norge og samiske medietilbud i Norge. Den teknologiske revolusjonen har gjort det mindre aktuelt å begrense en undersøkelse etter hvor medieprodusenten og konsumenten bor. Det som produseres for radio og TV i ett land, er stort sett tilgjengelig for alle konsumenter via internett. Aviser og blader har naturligvis alltid vært tilgjengelige for alle, uansett bosted.

Artikkelen har dermed et allsamisk perspektiv på produsentsida der alle samiske medier for barn og unge blir undersøkt uavhengig av utgivelsesland. I den grad det er mulig, blir det undersøkt hvor brukerne av mediene bor. Det må sies at dette har vært en vanskelig oppgave fordi det er lite tilgjengelig statistikk på dette området.

Medieutviklinga har også gjort at det i dag er mindre aktuelt å definere mediebedriftene etter tradisjonelle medieslag: avis, radio og TV. Dette kommer av at de fleste produserer innhold for flere medieplattformer. Det er derfor mer fruktbart å bruke begrepet mediehus og se på dem som innholdsprodusenter som distribuerer innholdet sitt på forskjellige plattformer. Det vil bli gjort i denne artikkelen.

6.3 Metodisk problem

Det har vist seg å være svært utfordrende å samle inn statistisk materiale om samiske medier for barn og ungdom. Ingen av de samiske mediene som blir behandlet i denne artikkelen, bortsett fra den samiskspråklige dagsavis *Ávvir*, har gjennomført brukerundersøkelser de siste årene. For øvrig er den nyeste brukerundersøkelsen fra NRK Sápmi i 2009. Da hadde NRK Sápmi i en periode fått bruke det norske Sametingets valgmanntall til å skaffe informanter til undersøkelsene. Etter 2009 har de ikke fått tillatelse fra Sametinget til å bruke valgmanntallet, og brukerundersøkelser har ikke blitt gjennomført (M. Solbakk 2016).

Det finnes heller ikke lyttertall for samiske barne- og ungdomsprogram på radio, eller undersøkelser av i hvilken grad samiske barn og unge bruker samiske barne- og ungdomsblader, barnesidene i avisene *Ávvir* og *Nuorttanaste* eller de samiskspråklige sidene i avisene *Snåsningen* og *Lokalavisa NordSalten*. Det er derfor ikke mulig å si noe om hvor fornøyd målgruppene er med det tilbudet som faktisk finnes. Det finnes heller ikke noe tilgjengelig materiale, brukerundersøkelser eller forskningsrapporter om hvordan samiske medier påvirker samiske barn og ungdommers språk og identitet.

TNS-Gallup er den fremste leverandøren av statistisk materiale for mediebruk i Norge. De har ingen informasjon om bruk av samiske medier. Samiske medier er ikke med i undersøkelser som deres halvårige rapporter over mediebruk i Norge. I disse rapportene finner man dekningsgrad for norske radio- og TV-stasjoner, internettsider og aviser, men ikke for de samiske. Heller ikke TNS-Gallups rapporter «De offisielle lesertallene for blader og magasiner» inneholder informasjon om samiske blader. Det samme gjelder for en større undersøkelse, «Avislesing 2015: Tilbakegang for papiravisene fortsetter». Den inneholder ingen informasjon om samiske medier. (TNS-Gallup 2016-1; 2016-2; 2016-3.) En svært interessant kilde kunne vært «Mediebarn 2016». Dette er en grundig undersøkelse om mediebruken til norske barn i 3–11-årsalderen som TNS-Gallup gjennomførte i 2016. Men heller ikke den inneholder noe om samiske barn eller samiske medier (TNS Gallup 2016-4; Strømmen 2016). Jeg har heller ikke funnet lignende undersøkelser om samiske barn og ungdommer fra Sverige eller Finland.

Under arbeidet har det kommet fram at det kan finnes en del brukerdata om internettsider for samiske barn og ungdommer på sentralt hold i NRK, YLE, SVT og Sveriges Radio. Men det har ikke vært mulig å få tilgang til den informasjonen til dette arbeidet, fordi det vil være et tidkrevende arbeid der samarbeidspartnerne må være mediebedriftenes analyseavdelinger i Helsinki, Stockholm og Oslo. I forbindelse med et grundigere forskningsarbeid kan det være mulig å få tilgang. Begge deler er interessante funn. Disse metodiske problemene er ikke løst i arbeidet med denne artikkelen, men et forslag til løsning blir presentert i avslutningskapitlet.

6.4 Hvilke medietilbud finnes?

Dette underkapitlet inneholder en oversikt over de samiske medietilbudene som har eksistert og fortsatt finnes for samiske barn og ungdommer. Det vil bli lagt vekt på hva dagens situasjon er, samtidig som det gis et kort tilbakeblikk over tidligere medietilbud og historien til de medietilbudene som finnes i dag. Til en viss grad blir temaer som eierskap, økonomi, utbredelse, innhold og språkbruk behandlet. Dette kapitlet er inndelt i radio og TV, samiske barne- og ungdomsblader, samiske aviser og blader, lokale og regionale aviser og internett-tilbud.

6.4.1 Radio og TV

Det finnes tre store samiske mediehus med en betydelig produksjon for radio og TV: NRK Sápmi i Norge, YLE Sápmi i Finland og Sameradio/SVT Sápmi i Sverige. Forøvrig finnes Kolahalvøya Sameradio som bare produserer for internett i 2016 og GLR – Guovdageainnu lagašradio (Kautokeino nærradio) som bare unntaksvis sender programmer for barn og ungdom.

Alle de tre store produserer både for radio, TV og internett. Radio- og TV-sendingene sendes både på tradisjonelt vis, i sanntid via internett, og programmene er tilgjengelige i ettertid fra mediehusenes hjemmesider og moderkanalenes arkivsystemer. Det meste av den samiske radio- og TV-produksjon er dermed tilgjengelig over hele verden bortsett fra noen programmer som mediehusene ikke har rettigheter til å sende utenfor sitt eget lands grenser.

NRK Sápmi: TV, radio og internett

NRK Sápmi er Norsk Rikskringkastings samiske divisjon, og den ledes av direktør Mona Solbakk i 2016. NRK Sápmis radiosendinger sendes i 2016 både på FM-båndet og det digitale DAB-systemet. FM-båndet fases ut i løpet av 2017, og DAB vil da bli enerådende.

NRK Sápmi har tilbud til samiske barn både på radio og TV. TV-tilbudet må sies å være det mest omfattende medietilbudet til samiske barn ettersom det er et 15 minutters program alle hverdager året rundt. Programmene sendes på NRKs barnekanal NRK Super med norsk tekst.

Samisk barne-tv startet som et fast månedlig tilbud 7. februar 1991, og programmengden økte på 1990-tallet til et ukentlig tilbud. I 2005 økte NRK Sámi Radio¹ det samiske barnetilbudet på fjernsyn til to ukentlige sendinger. I 2009 økte barnetilbudet på fjernsyn til tre ukentlige sendinger, og i 2012 til fire ukentlige sendinger. (NRK Sápmi historie 2016.)

Tabell 6.1 NRK Sápmi antall timer radio- og TV-programmer for barn og ungdom per år 2011–15.

År	Antall timer i året på TV for barn	Antall timer i året på DAB-radio for barn og ungdom	Antall timer i året på FM-radio for barn og ungdom
2015	76	12	6
2014	87	15	7,5
2013	75	0	0
2012	73	34	41
2011	57	159	73,5

Kilde: NRKs årsrapporter 2011–2015

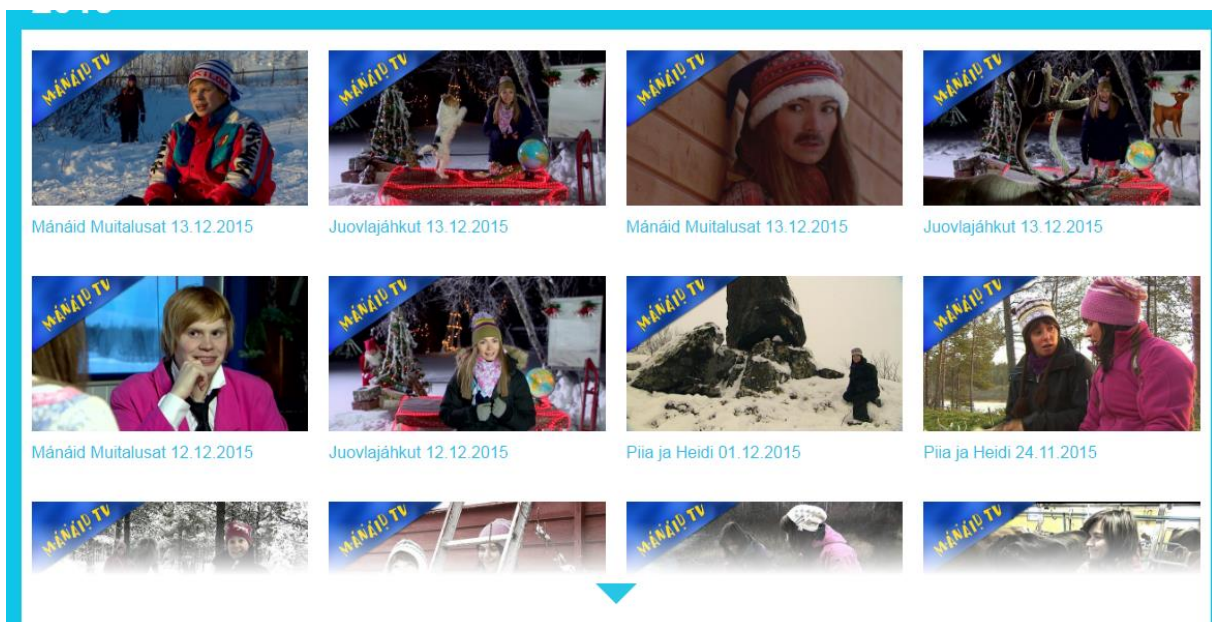
Tabell 6.1 ovenfor viser at NRK Sápmis tilbud til barn på TV har vært relativt stabilt de siste årene med ca. 75 timer i året. I 2014 var det en topp på 87 timer. Tabellen viser også at NRK Sápmis tilbudet til barn og ungdom på radio har gått svært mye tilbake de siste fem årene. I 2011 sendte NRK 159 timer for barn og ungdom på DAB-nettet. I 2013 var det ingen

¹ NRK Sámi Radio byttet navn til NRK Sápmi 1. januar 2011.

programmer for barn og ungdom, og i 2015 sendte de 12 timer for barn og ungdom. Samtidig har tilbudet på FM-nettet gått tilbake fra 73,5 timer i 2011 til seks timer i 2015. I praksis er tilbudet i 2015 bare for barn, ettersom NRK Sápmi ikke har noe tilbud til ungdom på radio. Årsaken til at det ikke var sendinger for barn og ungdom på radio i 2013, er ikke kjent.

Tallene i tabellen overfor er bygd på opplysninger i NRKs årsrapporter i perioden 2011–15. Disse årsrapportene inneholder normalt ikke opplysninger om språkbruk i barneprogrammene. Jeg har selv observert at nordsamisk er hovedspråket i de fleste sendingene både på radio og TV. Årsrapporten for 2012 er således et unntak da den nevner at NRK i 2012 lagde barneprogrammer på lulesamisk og sørsamisk. Det ble da produsert fem TV-programmer for barn på sørsamisk og fem programmer på lulesamisk. Programmene inneholdt både animasjoner og humorinnslag. (NRKs årsrapport 2012: 67.) Etter 2012 produserte NRK en sørsamisk dramaserie for barn, «Laara jih Leisa», som ble sendt første gang i 2014. For øvrig har nordsamisk dominert i barne-tv-produksjonen.

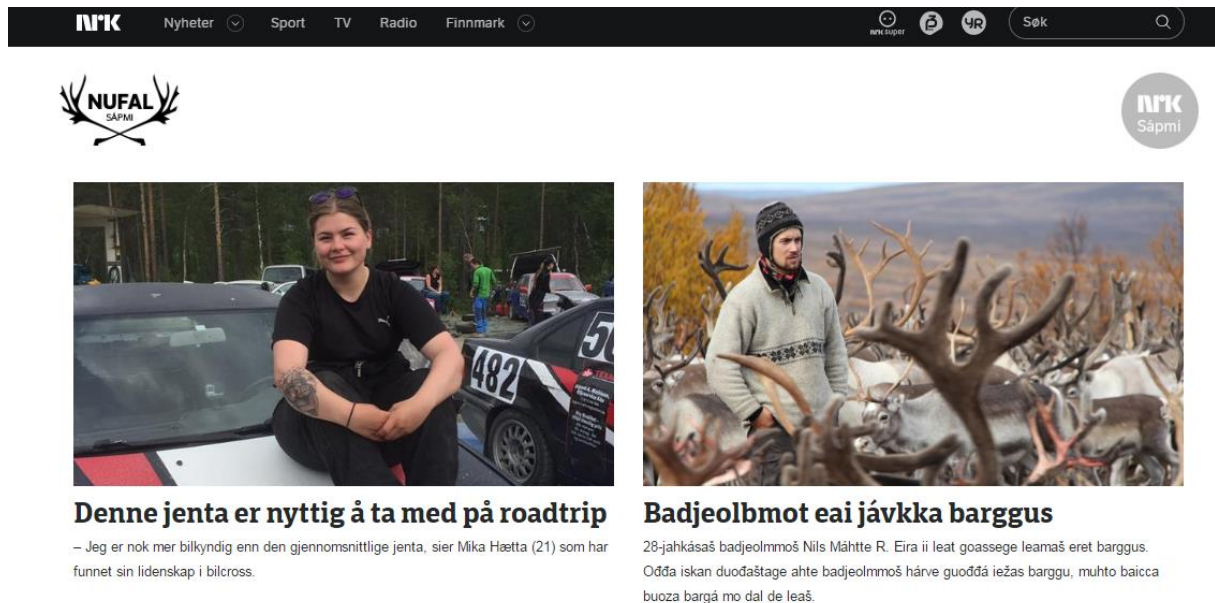
Figur 6.1 NRK Sápmis barne-tv er tilgjengelig på NRKs internettside etter sending.

Skjerm bilde fra nrk.no: Torkel Rasmussen 2016

Årsrapporten for 2015 nevner spesielt NRK Jodi, en mobilapplikasjon som ble lansert i februar 2015. Den gir barn tilgang til samiske fortellinger både på norsk og samisk fra stedet der de befinner seg. Den første uka var det 4000 nedlastinger. Applikasjonen benytter seg av mobilens stedstjeneste for å knytte historiene til geografisk opprinnelse. Det var ved utgangen av 2015 over 100 historier i NRK Jodi, og det er i tillegg produsert over 200 historier som skal publiseres i 2016. (Årsrapport 2015.) I tillegg kan det nevnes at NRK har gjennomført et større digitaliseringsprosjekt der eldre TV-programmer er gjort tilgjengelig på internett. Dette gjelder også tidligere sendte samiske barne- og ungdomsprogrammer.

Figur 6.1 NRK Sápmi har en egen nettside for ungdom med navnet «NuFal»

Denne jenta er nyttig å ta med på roadtrip
– Jeg er nok mer bilkyndig enn den gjennomsnittlige jenta, sier Mika Hætta (21) som har funnet sin lidenskap i bilcross.

Badjeolbmot eai jávkka barggus
28-jahkásaš badjeolmmoš Nils Máhtte R. Eira ii leat goassege leamaš eret barggus. Odda iskan duodaštage ahte badjeolmmoš háve guodđá iežas barggu, muhto baicca buoza bargá mo dal de leaš.

Skjerm bilde fra nrk.no: Torkel Rasmussen 2016

NRK Sápmis tilbud til ungdom

NRK Sápmi hadde ikke noe fast TV- eller radiotilbud for ungdom i 2015. NRK Sápmi har sporadisk produsert ungdomsprogrammer for TV som «Kakaos TV-šovv» – med seks program i 1995–96, «Izü» – fem programmer i 2008, samt dramaserien «Sameland» i 2012. «Melkeveien» i seks episoder fra 2014/15 hadde også ungdommer og unge voksne som hovedmålgruppe. Våren 2016 har NRK Sápmi sendt programserien «Steinfjell & Steinfjell» på radio (NRKs digitale arkiv²; Hætta 2016; Aftenposten 2013. Se også underkapittel SVT Sápmi og Sameradien – Sveriges radio).

Ifølge programredaktør Ole Rune Hætta (2016) ved NRK Sápmi vil de legge vekt på ungdom i tiden framover og økte produksjonen for denne målgruppen. NRK Sápmi har allerede samlet innslag fra radio og TV som kan passe for ungdom på nettsiden «Nu fal»³. En gjennomgang av hundre saker lagt ut i 2016 viste at det var en lik fordeling mellom saker på samisk og saker på norsk. Av sakene på samisk var 45 skrevet på nordsamisk og fem på lulesamisk. Ingen saker var skrevet på sørsamisk.

YLE TV og radio

YLE Sápmi er finsk rikskringkastings samiske avdeling. Sjef og ansvarlig redaktør for YLEs samiskspråklige innhold er Pirita Näkkäljärvi i 2016. Hun har blitt intervjuet for denne delen av artikkelen (Näkkäljärvi 2016).

² <https://tv.nrk.no/>

³ <https://www.nrk.no/nufal/>

Tabell 6.2 YLE Sápmi antall timer radio- og TV-programmer for barn og ungdom per år 2011–15.

År	Antall timer i året på TV for barn	Antall timer i året i radio for ungdom	Antall timer i året i radio for barn
2015	7,5	112,5	22,5
2014	7,5	112,5	22,5
2013	7,5	92,5	22,5
2012	7,5	0	22,5
2011	7,5	0	22,5

Kilde: YLE Sápmi 2016, Näkkäljärvi 2016. Tallene for radiotilbud til ungdom for 2013 er et estimat og ikke bekreftet.

Tabell 6.2 ovenfor viser at YLE Sápmis radio- og TV-tilbudet til barn har vært stabilt de siste fem årene. Etter at de begynte å produsere et radioprogram for ungdom i mars 2013, har også tilbudet til ungdom vært stabilt. Denne produksjonen inneholder ett radio- og ett TV-program for barn og ett radioprogram for ungdom. Disse programmene sendes ikke i Norge og Sverige, men er tilgjengelige via YLEs nett-tilbud kalt YLE Arena. Normalt ligger programmer på YLE Arena i 30 dager etter sendetidspunktet.

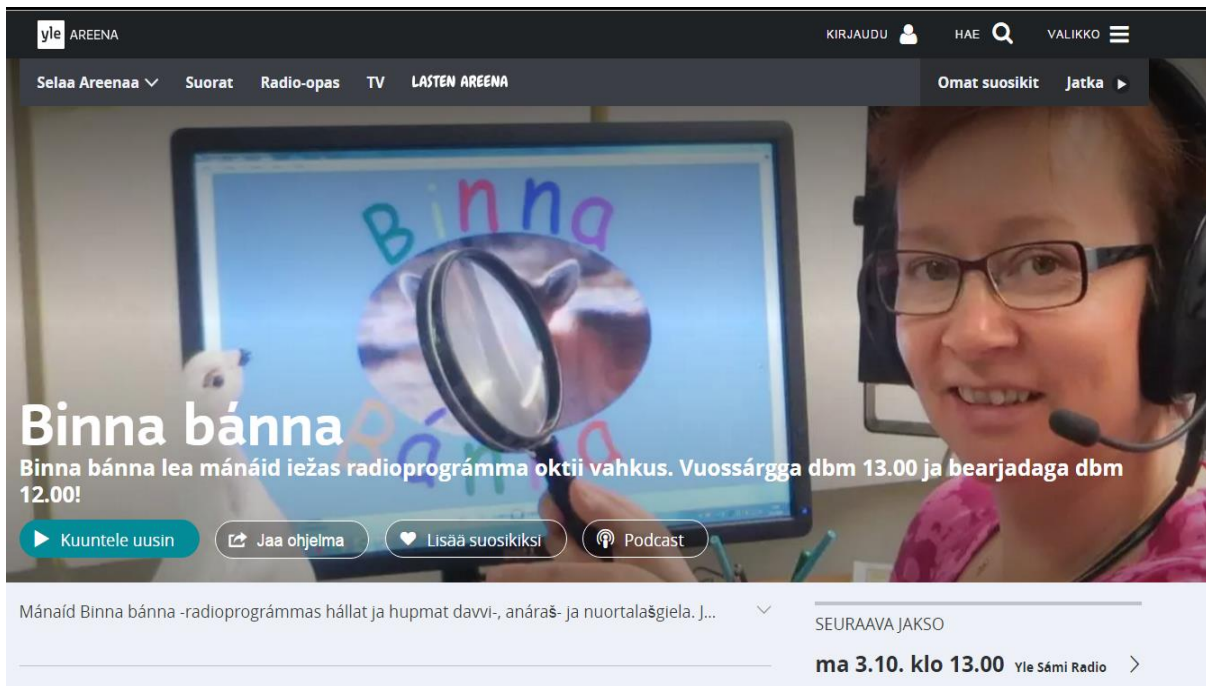
Barneradio går under navnet «Binna Báanna» og sendes hver tirsdag 45 uker i året med reprise fredag. Dette programmet er 30 minutter langt med nordsamisk som hovedspråk. Det inneholder ofte noen innslag på enare- og skoltesamisk, uten at det har vært mulig å kvantifisere dette.

YLEs samiske TV-program for barn kalles «Unna Junná». Denne programserien har vanligvis nordsamisk som hovedspråk, men har også blitt ledet på skolte- og enaresamisk. Programmene på nordsamisk inneholder vanligvis noen innslag på enare- og/eller skoltesamisk. Programmene er 15 minutter lange, og YLE sendte 30 programmer i 2015. Programmene sendes på YLE2 med finsk tekst og på YLEs svenskspråklige kanal FST med finsk og svensk tekst tilgjengelig.

YLE har siden mars 2013 sendt ungdomsprogrammet «Sohkaršohkka» en gang i uka – i alt 45 program i året. Det er et 2,5 timer langt talkshow der den ene programlederen snakker nordsamisk og den andre enaresamisk. «Sohkaršohkka» streames og ligger tilgjengelig på internett etter sending.

Det har ikke vært noen andre større produksjoner for barn og ungdom de siste årene. Tidligere produserte YLE også skoleradio på samisk, og i en periode på begynnelsen av 2000-tallet gikk en programserie kalt «Nuorra 2000» (Ung 2000). Det finnes ikke tilgjengelige lyttertall for YLEs samiske radiosendinger. (Näkkäljärvi 2016.)

Figur 6.2 Programserien Binna Báanna er det mest omfattende medietilbudet til samiske barn på radio. Programmet sendes bare i Finland.

Skjerm bilde fra YLE Arena: Torkel Rasmussen 2016

Ifølge YLE Sápmis leder Pirita Näkkäljärvi er mange av nettnyhetene skrevet for ungdom, og de har tilbud for ungdom på sosiale medier. De bruker både Facebook, Twitter, Instagram, Vimeo og Snapchat til å formidle innholdet. Hun mener at de for tiden når unge samer svært godt med Instagram, gjerne aldersgruppa 15–20 år. Sommeren 2016 hadde de et pilotprosjekt for sosiale medier der de utviklet sitt Snapchat-tilbud og produserte videoer for sosiale medier i nye format. YLE Sápmi har i gjennomsnitt 20 000 brukere på sine internettsider i uka. Det har ikke vært mulig å dele dette opp i aldersgrupper, og jeg kan ikke si noe om hvor stor del av brukerne som er barn og ungdom.

SVT Sápmi og Sameradion – Sveriges radio

Sameradion og SVT Sápmi er de samiske radio- og fjernsynstilbyderne i Sverige. Sameradioen ligger under Sveriges radio, og SVT Sápmi er en enhet i Sveriges Television. Disse samiske enhetene har vært samlokalisert siden 2009, og de har en felles ledelse med Ole Isak Mienna som kanalsjef i 2016.

Tabell 6.3 under viser at antall timer samiske TV-programmer i Sverige ligger mellom 25 og 30 pr. år i perioden 2011–15. Antall timer på radio for barn og ungdom er også stabilt i underkant av 70 timer i året. Fram til 2013 skilte ikke Sveriges radio mellom programmer for barn og unge. Disse tallene er av den grunn slått sammen i tabellen. Tall for radioprogrammer for barn og ungdom i 2011 tas ikke med i tabellen fordi det oppgitte tallet 3504 timer i året helt opplagt er feil (Sveriges Radios public service-redovising 2011: 113).

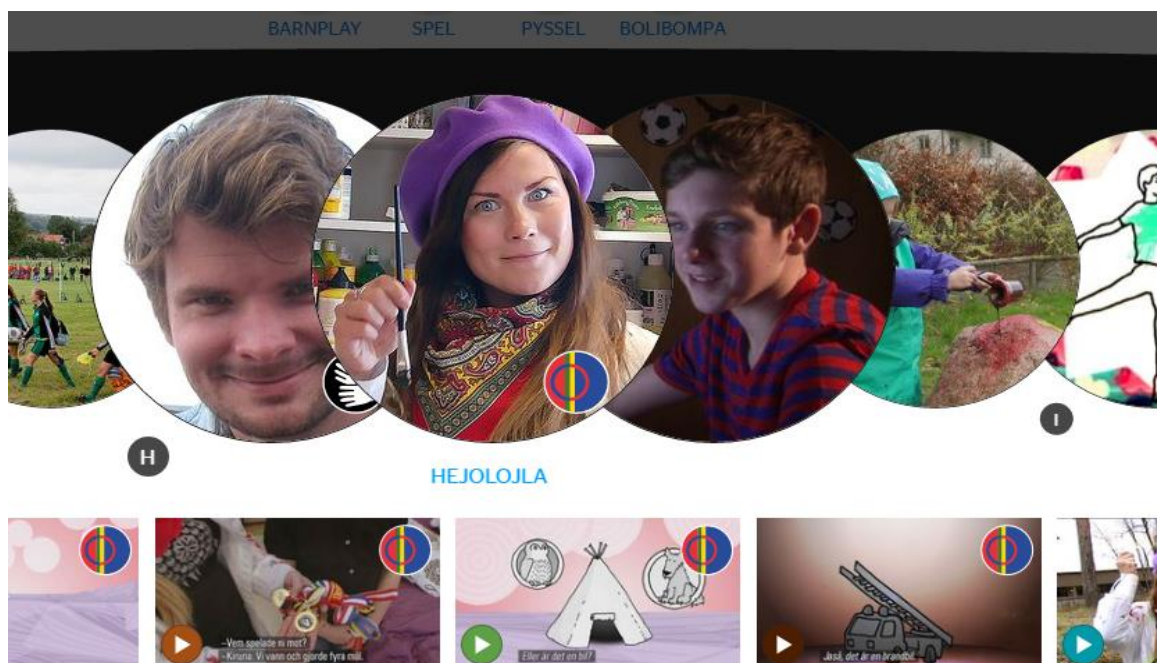
Tabell 6.3 SVT Sápmi og Sameradion Sverige. Antall timer radio- og TV-programmer for barn og ungdom pr. år i perioden 2011–2015

År	Antall timer i året på TV for barn	Antall timer i året i radio for barn	Antall timer i året i radio for ungdom
2015	27	17	52
2014	30	17	52
2013	27	69	
2012	25	64	
2011	25		

Kilde: Sveriges Radios public service-redovisning 2011–2015 og Sveriges Televisions public service-redovisning 2011–2015

Sameradioen sender et barneprogram på 5–10 minutter i radioen en gang i uka. Dette programmet er tilgjengelig også etter sendetid på SVT Sápmi og Sameradios felles nettside. Der ligger også Noaidegiisa – eventyrprogram for barn på samisk.

Figur 6.3 SVT Sápmis barne-tv programmer er tilgjengelige på SVTs internettside etter sending

Skjerm bilde fra svt.se: Torkel Rasmussen 2016

SVT Sápmi produserer samiske barneprogram for TV. Disse har 10–15 minutters varighet og sendes en gang i uka på SVTs «Barnkanalen» med en reprise. Programmene sendes også direkte på nett-TV og er tilgjengelige på internett etter sending.

Våren 2016 har Sameradion produsert et ungdomsprogram på sørsamisk for radio med navnet «Steinfjell & Steinfjell». Programserien ble også sendt på NRK Sápmi og YLE Sápmi. Seriene består av ti programmer på 25 minutter. Denne programserien fortsetter høsten 2016. Det har for øvrig ikke vært mulig å finne noen tall for bruk av nord-, sør- og lulesamisk i SVT Sápmis og Sameradians barne- og ungdomsprogrammer. Nordsamisk blir mest bruk, og det er iblant noen innslag på lule- og sørsamisk, men fordeling mellom språkene er ikke registrert.

Kanalsjef Ole Isak Mienna sier i et intervju at de har som mål å nå fram til yngre samer i sine vanlige sendinger på radio, og han peker på målsetningen om at minst hver fjerde deltaker i radioprogrammene skal være under 30 år. I tillegg planlegger SVT – Sveriges Television – å opprette en egen samisk barneside på internett i løpet av 2016 (Mienna 2016).

Lulesamisk ungdoms TV – Nuoraj-TV

Nuoraj-TV var et TV-tilbud på lulesamisk for ungdom. Produsent var Julev Film AS ved Odd Levi Paulsen. Nuoraj-TV ble etablert i 2010. De innstilte drifta av økonomiske årsaker ved årsskiftet 2010/11 for så å starte opp igjen i 2012. Selskapet som produserer Nuoraj-TV, gikk konkurs i slutten av 2015. Produksjonsmiljøet jobbet våren 2016 med å starte opp igjen tilbudet. (NRK Sápmi 2011; Proff Forvalt 2016; Kintel 2016.)

Nuoraj-TV bruker kun internett som publiseringsplattform. De har ei hjemmeside med informasjon om tilbudet og legger ut filmer på YouTube. Der har de en egen kanal med 172 abonnenter. Filmene er tilgjengelige for brukerne også i ettetid. Våren 2016 ligger 231 filmer på Nuoraj-TVs YouTube kanal. Jeg har sett på de siste 30 innslagene som er lagt ut. De har en lengde mellom ett og syv minutter. De fleste er sett mellom 300 og 500 ganger. Mest sett er en musikkvideo på samisk, *Ájnna bágoj*, med 1780 treff. (YouTube 2016.)

6.4.2 Samiske barne- og ungdomsblader

Samisk ungdomsmagasin – Nuoraidmagasiidna Š

Forlaget Idut gir ut det samiske ungdomsbladet Nuoraidmagasiidna Š. Niels Ovllá Oskal Dunfjell er redaktør i 2016. Bladet gis ut fem ganger i året og har nordsamisk som hovedspråk. En vanlig utgivelse av Š har 36 A4-sider. I tillegg til nordsamisk har Nuoraidmagasiidna Š artikler og reportasjer på lule- og sørsamisk. Utgivelsene i 2015–16 er gjennomgått, og de inneholdt ca. 20 prosent på lulesamisk og sørsamisk.

Nuoraidmagasiidna Š blir sendt gratis til skoleungdommer i Norge som går i klassetrinn fra åttende og oppover, og som har samisk som fag på skolen. I 2016 sendtes Nuoraidmagasiidna Š til 1 366 ungdommer på 87 skoler. Bladene sendes til skolene, som selv står for utleveringen til elevene. Andre interesserte kan abonnere på Nuoraidmagasiidna Š, og bladet har 170 betalende abonnenter. Bladet blir også solgt i en del butikker. Opplagstallet har vært 2000 i hele perioden 1993–2016. Sametinget finansierer utgivelsen av bladet via budsjettposten Samiske medier (Persen 2016).

Figur 6.4 Ungdomsmagasinet Nuoraidmagasiidna Š har kommet ut siden 1993 med samiskspråklige ungdommer som målgruppe.

Foto: Torkel Rasmussen 2016

Tegneseriebladet Bámse

Figur 6.5 Tegneserien Bamse har kommet ut på nordsamisk siden 2013. Bladet passer for barn i førskolealder og for de yngste skolebarna.

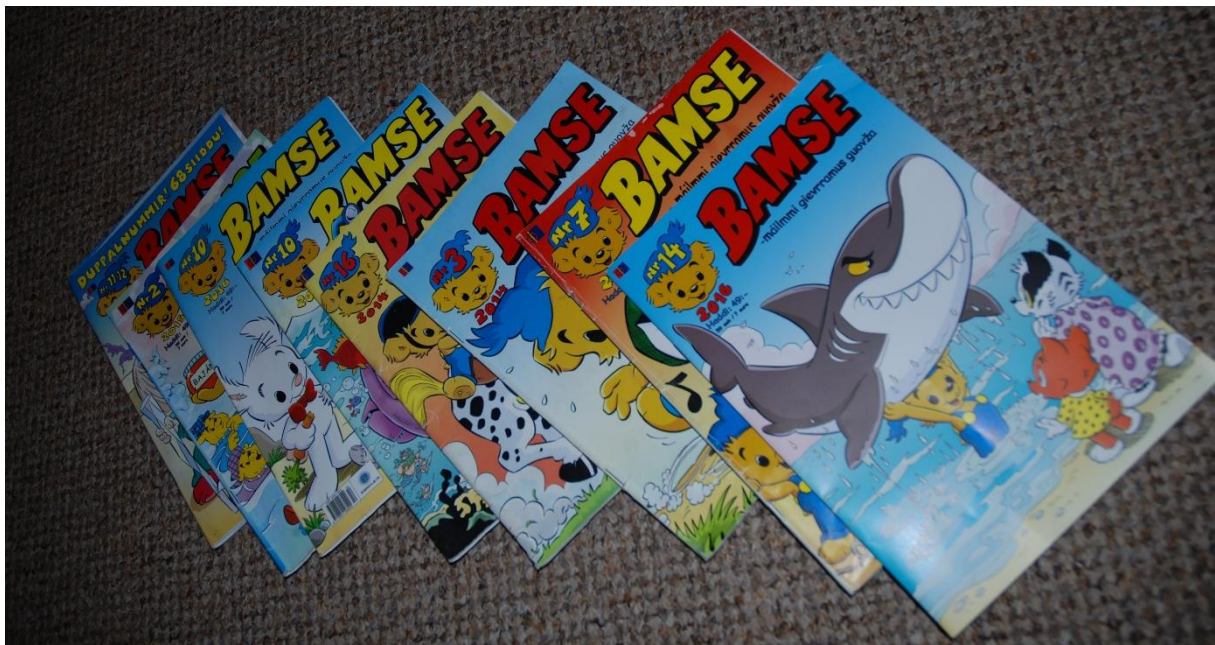

Foto: Torkel Rasmussen

Bamse er en tegneserie for barn og utgis av ABC-Company E-skuvla AS der Kirsi Paltto er daglig leder i 2016. Bladet er beregnet for barn i førskolealder og tidlig skolealder. Tegneserien

har blitt utgitt fra mai 2013 med 18 nummer i året. For 2016 er planen 20 utgivelser. Alle utgivelsene er på nordsamisk. Det norske Sametinget har støttet utgivelsene økonomisk med prosjektstøtte, og utgiveren håper at en fast støtteordning vil komme på plass. Bladet har hatt et opplag på 500. Det meste blir sendt til abonnenter, og en mindre del blir solgt i løssalg (Paltto 2016).

Inngåtte barneblader – Mánáidbláddi og Leavedolgi

Sámi Áigečála (Samisk tidsskrift) begynte på 1980-tallet å gi ut et barneblad under navnet Mánáidbláddi. Det har vært vanskelig å få bekreftet når første nummer kom ut, og hva utgivelsesfrekvensen var. Det kan med sikkerhet sies at bladet ble utgitt i perioden 1983 til 1993 med ett til tre nummer i året, men for årene 1984, 1986 og 1988 mangler jeg dokumentasjon på at det var noen utgivelser. Mye av innholdet var produsert av barn og sendt til redaksjonen av lærere. I de numrene jeg har hatt tilgang til, var alt stoffet på nordsamisk.

Figur 6.6 Barnebladet Mánáidbláddi kom ut på 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet

Foto: Torkel Rasmussen 2016.

Da Mánáidbláddi gikk inn, ble det fulgt opp av et nytt blad – Leavedolgi – med omtrent samme profil. Også det henvendte seg til barn i barneskolealder. Dette bladet kom iallfall ut i perioden 1994–99 og 2004–05 med minst to nummer i året. I 2004 hadde bladet tre utgivelser. Da dette bladet gikk inn i 2005, forsvant et skriftlig samiskspråklig tilbud til barn i skolealder.

Bladet hadde normalt 32 sider i A4-format, og nordsamisk som hovedspråk. I de numrene som ble utgitt i 1997–99 og 2004–05, hadde halvparten av utgivelsene stoff også på enten sørsamisk og lulesamisk eller både på sør- og lulesamisk. Disse bladene er tilgjengelige på noen kommunale bibliotek og brukes fortsatt i undervisningen på noen barneskoler. (Egne observasjoner; Barne- og familiedepartementet 2003: 33.) Vi kjenner ikke til opplagstall.

Donald Duck på samisk – Vulle Vuoljaš

Det ble utgitt 33 nummer av Donald Duck med det samiske navnet Vulle Vuoljaš på nordsamisk i 1987–88. Forfatterens Forlag/ČálliidLágádus har gitt ut de tidligere utkomne numrene i innbundet form (Barne- og familiedepartementet 2003: 34). Dette skjedde etter at Sametinget oppfordret forlaget til å gi ut de bladene de hadde på lager. En årsak var at Sametinget anså språket i bladene som spesielt godt. Forlaget hadde da også satset mye på profesjonell oversettelse med forfatteren Elle Márjá Vars som oversetter og språkprofessor Pekka Sammallahti som språkkonsulent. De innbundne bladene er nå utsolgt fra forlaget, men forlaget vurderer en ny utgivelse med de bladene de fortsatt har på lager. (J.T. Solbakk 2016.) Vi kjenner ikke til opplagstallet.

Ungdomsbladet Nuorat

Ungdomsbladet Nuorat, med undertitlene Sámi nuoraid áigečála, Sáme Nuorai Tidnik, Saemien Noeri Plaerie og Tidningen för unga samer, utgis av den ideelle foreningen Nuorat med Pia Sjögren som redaktør. Nuorat utkommer med fire nummer pr. år. Bladet hadde et A4-format i 2015 med 40–44 sider pr. nummer. I 2016 kommer det ut i et noe mindre format, og sidetallet kommer til å være 44–56 sider pr. nummer (Sjögren 2016).

Hele innholdet i bladet er rettet mot samisk ungdom med svensk som hovedspråk. Bladet har likevel et betydelig innslag på samisk. Anslagsvis var den samiske delen 25–50 prosent i utgivelsene i 2015–2016. Ett nummer ble utgitt kun på samisk. Den samiske delen besto av tilnærmet like deler på nord-, lule- og sydsamisk.

Det meste av innholdet i Nuorat er fra Sverige og handler om svenske samer, men en god del av stoffet må sies å være av allsamisk karakter. Ifølge Sjögren (2016) er opplaget oftest 600, og det kan variere mellom 500 og 600. Alle medlemmene av organisasjonen Sáminuorra får bladet tilsendt, og i tillegg har de en del ikke-medlemmer som betalende abonnenter. Disse to gruppene utgjør 400–500 personer.

6.4.3 Samiske aviser og blader

Noen av de samiske avisene og bladene for voksne har innhold som direkte henvender seg til barn og ungdom, eller en del av innholdet er av en slik karakter at det passer for barn og ungdom. Av den grunn har disse avisene og bladene blitt undersøkt for denne artikkelen.

Ávvir

Ávvir er ei dagsavis som utgis fem ganger i uka på nordsamisk. Kari Lisbeth Hermansen er redaktør i 2016. Avisa publiserer en gang i uka to sider spesielt beregnet for barn.

Figur 7 Dagsvisa Ávvir har to sider for barn i hvert lørdagsnummer. Ávvir nr. 16-2016 s. 14–15

Foto: Torkel Rasmussen

Ávvir er resultatet av at avisene Min Áigi og Áššu slo seg sammen i 2007, og barnesidene er en del av arven fra Áššu. Skogerbø (2000:64) beskrev i 2000 disse barnesidene som «den hyppigste publikasjonen for samiske barn». Det er en beskrivelse som fortsatt stemmer. I tillegg dekker avisa mange begivenheter innen kultur- og samfunnsliv der barn og ungdom er med, og dette har sannsynligvis interesse for disse aldersgruppene.

Ávvir har et opplag på 1033 der 966 er papirutgivelser og 67 digitale (Norsk opplagskontroll 2015). Avisa har gjennomført fire leserundersøkelser de siste fem årene. Disse undersøkelsene sier lite om hvor mye barn og ungdom bruker avisa.

Sáгат

Sáгат er ei samisk dagsavis som utgis fem ganger i uka på norsk. Geir Wulff var redaktør i 2016. Avisa har ikke spesielle sider for barn og ungdom. Avisa legger likevel vekt på å dekke begivenheter, blant annet kulturelle begivenheter, der barn og ungdom er til stede. På samme måte som for Ávvir må en kunne si at de har en god del reportasjestoff om samiske barn og ungdommer som kan være interessant for disse aldersgruppene. (Wulff 2016.) Sáгат har et opplag på 2833 der 2563 er papirutgaver og 270 digitale utgaver (Norsk opplagskontroll 2015). Avisa har ikke gjennomført noen leserundersøkelser, og det er dermed ikke mulig å si noe om hvor mye barn og ungdom bruker avisa.

Den kristelige avisa Nuorttanaste

Nuorttanaste er Samelands eldste avis som fortsatt gis ut. Den kommer i 2016 ut i sin 118. årgang. Fra 2000 er den organisert som en stiftelse opprettet av Norges Samemisjon, Indre Finnmark prosti og Samisk kirkeråd. Liv Tone Boine var redaktør fram til 1. august 2016. Etter dette er Ann Solveig Nystad redaktør.

Figur 6.8 Den kristne månedsavisa Nuorttanaste har to sider for barn og unge i hvert nummer. Faksimile nr. 4-2016 s. 10–11

Kopi: Torkel Rasmussen

Nuorttanaste har en kristen formålsparagraf og utgis på nordsamisk. Den kom ut med elleve nummer i 2015. To sider i hvert nummer er beregnet spesielt for barn og ungdom. Det kan man se både av innholdet og navnet på sidene, «Nuoraide/Mánáide» (Til ungdom og barn). I tillegg har avisa en del annet stoff som må kunne sies å passe også for barn og ungdom. (Boine 2016; Nuorttanaste 2016). Opplagstallet har ligget rundt 600 i perioden 2011–15 (Nystad 2016).

Samefolket

Samefolket er også et av Samelands eldste medium. Den kommer i 2016 ut i sin 97. årgang. Åsa Lindstrand er vikarierende redaktør i 2016. Bladet har A4-format og kom ut med ni nummer i 2015 hvorav to var dobbeltnumre. Opplaget var 1200 i 2015. I forbindelse med denne artikkelen er 2015-årgangen og to utgivelser i 2016 undersøkt. De hadde 36–44 sider. Bladet har ikke barn og ungdom som hovedmålgruppe, men en god del av stoffet må kunne sies å passe for ungdom. Bladet utgis hovedsakelig på svensk, men har en samiskspråklig andel på ca. 10–25 prosent. Denne delen består både av nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk stoff.

Ifølge vikarierende redaktør Åsa Lindstrand (2016) gjennomførte Samefolket en leserundersøkning under Jokkmokksmarknaden for noen år siden. Den ga en pekepinn på hva leserne syntes om Samefolket. Men det har ikke skjedd noe etterarbeid av materialet. De har heller ikke laget noen statistikker eller grafikk de kan gå fra seg. Derfor synes hun at opplysningene er litt for usikre til at hun kan gå ut med resultatet av undersøkelsen.

Skoltesamenes blad Tuõddri Pee'rel

Figur 6.9 En del av de samiske bladene, som det skoltesamiske Tuõddri Pee'rel, har noe innhold som passer for barn og ungdom, selv om bladene ikke har barn og ungdom som hovedmålgruppe.

Foto: Torkel Rasmussen

Det skoltesamiske bladet Tuõddri Pee'rel har kommet ut med tre nummer i perioden 2013–15. Bladet utgis av Nuõrttsää'mkulturfond (Østsamisk kulturfond), og Tanja Sanila er redaktør i 2016. Stoffet i bladet, 52–60 A4-sider, har hovedsakelig vært på finsk med en skoltesamisk andel på 15–20 prosent. En god del av stoffet, både det finske og det samiskspråklige, må sies å passe både for barn og ungdom. Det er ikke mulig å kvantifisere dette nærmere. Det har ikke vært mulig å få tilgang til opplagstall for bladet.

Enaresamenes blad – Anarâš

Det enaresamiske bladet Anarâš kommer ut med fire nummer i året. Alt stoffet er på enaresamisk, et samisk språk som snakkes i Finland rundt Enaresjøen. Den 28. årgang ble gjennomgått, det vil si alle fire utgivelsene i 2015. De har en mindre del, ca. 20 prosent av stoffet, som kan betegnes som passende for barn og ungdom. Det har ikke vært mulig å få tilgang til opplagstall for bladet.

Sørsamisk kirkeblad Daerpies Dierie

Daerpies Dierie – Sørsamisk menighetsblad har kommet ut siden 1997. Det utgis nå fire ganger i året med støtte fra Härnösand stift, Nidaros bispedømmeråd, Sametinget i Norge og Svenska kyrkan. Redaktør og ansvarlig utgiver i 2016 er Einar Bondevik, prest i sørsamisk område samt ViviAnn Labba Klemensson som «biträdande redaktör» på svensk side. Bladet sendes ut til medlemmene av Saemien Åålmege (samisk menighet i sørsamisk område), til betalende abonnenter og som vedlegg til Kyrkans Tidning i Härnösand stift i Sverige. Opplaget for 2016 er på 1062. (Daerpies Dierie 2016; Bondevik 2016.)

For denne artikkelen har seks utgaver fra 2015 og 2016 blitt undersøkt. Innholdet fordeler seg omtrent likt mellom kirkelig stoff på den ene siden og nyheter og kultur fra sørsamisk område på den andre siden. 10–20 prosent av innholdet i hvert nummer er på sørsamisk og 80–90 prosent på norsk eller svensk. Anslagsvis 25 prosent av stoffet må sies å være beregnet for barn og ungdom. Dette stoffet fordeler seg omtrent likt mellom sørsamisk og skandinavisk språk.

6.4.4 Lokal- og regionalaviser

Tre lokalaviser, Enontekiön Sanomat, Lokalavisa NordSalten og Snåsningen, og en regionalavis, Lapin Kansa, har sider på samisk. Enontekiön Sanomat og Lapin Kansas samiskspråklige tilbud er på nordsamisk, men gjennomgangen av disse viser lite innhold spesielt beregnet for barn og ungdom. Det samiske tilbudet i Lokalavisa NordSalten er på lulesamisk og i Snåsningen på sørsamisk. Disse sidene kan sies å inneholde et lite tilbud til barn og/eller ungdom.

Snåsningen

Avisa Snåsningen kommer ut en gang i uka på Snåsa med et opplag på 1618 i 2015 (Norsk opplagskontroll 2015). Hver utgave har ei side på sørsamisk under vignetten «Sørsamisk». Åtte avisnummer har blitt gjennomgått (nr. 12–18 i 2016). Alle hadde ei spalte for ungdom under navnet Noere Snåasnesne (Ung på Snåsa). Denne delen tok opp mellom en tredjedel og halve avissida, og inneholdt alltid et intervju med ungdommer.

Lokalavisa NordSalten

Lokalavisa NordSalten kommer ut en gang i uka med et opplag på 2872 i 2015 (Norsk opplagskontroll 2015). Hver utgave har ei side på lulesamisk under vignetten Bájkkeavijssa NuorttaSállto. Åtte avisnummer har blitt gjennomgått (nr. 10–17 i 2016). I seks av avisene ble dobbeltspråklige saker trykket der de samme sakene fantes med lulesamisk og norsk tekst. I to av avisene var det eksklusive saker bare på lulesamisk uten oversettelse til norsk. Ingen av sakene var merket spesielt for ungdom, men en del av stoffet må sies å passe også for ungdom. Det er vanskelig å kvantifisere dette mer nøyaktig.

6.4.5 Internett-tilbud

I forbindelse med denne artikkelen er det registrert to samiske medietilbud for ungdom som er helt nettbasert ettersom de ikke benyttet seg av noen tradisjonelle medieplattformer for distribusjon. Dette gjelder Nuoraj-TV som er omtalt ovenfor, og InfoNuorra Sápmi. Begge er

for tiden ute av drift. Nuoraj-TV jobbet med planer for å starte opp igjen. For InfoNuorra Sápmi finnes det ikke noen plan om gjenåpning.

InfoNuorra Sápmi

InfoNuorra Sápmi var et offentlig informasjonskontor for samisk ungdom. Hovedmålet var å tilby samisk ungdom informasjon av betydning for utdanning, jobb, kultur og fritid, helse og samfunn, slik at man kan foreta et valg ut fra eget språk og egen kulturforståelse. Tjenesten skulle bidra til å styrke språket, kulturen, identiteten og tilhørigheten til samisk ungdom. InfoNuorra Sápmi hadde hovedkontor i Bodø og lokalkontor i Karasjok og Kautokeino. Hver lokalredaksjon besto av en ung journalist med ansvar for henholdsvis lule-, nord- og sørsamisk nettside. (Barne- og familiedepartementet 2003: 42.) Ifølge NRK Sámi Radio (2008) hadde nettsidene til Infonuorra Sápmi i snitt 220 brukere pr. dag i 2008.

Andre medier og internett

De fleste medier som er undersøkt for denne artikkelen, har et internett-tilbud tilgjengelig. Det er derimot svært stor variasjon mellom mediene når det gjelder hvordan de bruker internett som publiseringsplattform. Noen har kun en hjemmeside med informasjon om bedriften og produktet. Noen medier bruker internettbaserte programmer kun til å reklamere for sitt tradisjonelle produkt og til å holde kontakt med publikum. Eksempler på dette er Nuoraidmagasiidna Š og Bamse. Andre, som Samefolket og Nuorttanaste, legger ut en del saker og oppdaterer noen nyheter mellom utgivelsene i papirformat. Andre medier tilbyr alle sine produkter på internett. Dette gjelder for eksempel de samiske avisene Ságat og Ávvir, der man har gratis tilgang til en del av sakene deres og kan abonnere på hele avisa elektronisk mot betaling.

Riksringkasterne både i Norge, Sverige og Finland sender samiske radio- og TV-programmer direkte på internett. De lager også egne internettartikler med tekst og bilde. Ofte er disse lenket til lyd- eller filmfiler slik at det er mulig å både lese, se og lytte på de samme sakene. De har også opprettet elektroniske arkiv der man kan se eller lytte på programmene etter sending. YLE Sápmi lar TV-programmene ligge tilgjengelige i 30 dager, mens NRK Sápmi og SVT Sápmi lar programmene ligge tilgjengelige uten noen bestemt dato da de går ut. Riksringkasterne har i tillegg digitalisert et stort antall eldre samiske programmer som ligger fritt tilgjengelige for interesserte. Dette gjelder også eldre samiske TV-program for barn og ungdom.

Medienes brukervennlighet

Det kan være svært utfordrende å finne radio og TV-programmene for barn og ungdom på nettsidene til mediebedriftene. Spesielt vanskelig er det for barn. Det gis her to eksempler. For å finne YLEs TV-program for barn må man enten vite nøyaktig hva man skal søke etter, eller så må man lete etter dem under den svenskspråklige barneprogrammsiden «Buu». Programmene lå tidligere sammen med de finskspråklige barneprogrammene på kanalen YLE2 og hadde rundt 5000 avspillinger på internett. Etter at de ble flyttet, har de vanligvis hatt under 2000 avspillinger av hvert program. (Torikka 2016.)

NRK Sápmis radioprogram for barn sendes i programmet Radio Sápmi en gang i uka. For å finne programmet igjen på nettradioen må man vite dagen det ble sendt, og lete seg fram i sendingen til man finner barneprogrammet. Dette er naturligvis ikke brukervennlig, og gjør det svært vanskelig for målgruppa å finne programmene selv.

6.5 Noen tall for samiske medier for barn og ungdom

I dette underkapitlet presenteres en del statistikk over omfanget og bruken av samiske medietilbud for barn og ungdom. Funnene må sies å være ganske begrenset. Dette er behandlet i kapittel 6.3 «Et metodisk problem» tidligere i artikkelen. Det har vært mulig å sette sammen en del statistikk om antallet programmer på radio og TV for barn og ungdom samt total sendetid. Det har også vært mulig å få noen seertall for samiske TV-programmer for barn fra rikskringkasterne. Disse blir lagt fram og kommentert.

Det har i tillegg vært mulig å få opplagstall for noen samiske blader og aviser, også publikasjoner spesielt beregnet for barn og ungdom, samt hvordan den geografiske spredningen av disse mediene er. Disse tallene blir presentert i dette kapitlet.

6.5.1 Samiske program på radio og TV

Tabell 6.4 Barneprogrammer på radio i 2015. Antall programmer, minutter sendetid pr. uke og antall uker i året med sending

	Antall programmer i uka	Antall minutter i uka	Antall uker i året
YLE Sápmi	1	30	45
NRK Sápmi	1	6	52
Svensk Sameradio	1	5-10	52

Kilde: Näkkäljärvi 2016, Hætta 2016 og Mienna 2016

Tabell 6.4 viser at alle de tre rikskringkasterne sender ett barneprogram i uka. Lengden på programmet er klart lengst i Finland, der det ukentlige programmet er på 30 minutter, mot fem–ti minutter i Sverige og seks minutter i Norge. I Finland sendes barneprogrammet 45 uker i året med en reprise i uka, mens de kortere programmene i Norge og Sverige sendes hver uke hele året.

Tabell 6.5 Samiske barneprogrammer på TV i 2015. Antall programmer, minutter pr. program og uker i året med sending

	Antall programmer i uka	Antall minutter i uka	Antall uker i året
YLE Sápmi	2	15	30
NRK Sápmi	5	15	52
SVT Sápmi	2	10-15	52

Kilde: YLE Sápmi 2016, Hætta 2016 og SVT Sápmi 2016.

Av tabell 6.5 kommer det fram at det sendes samiske barneprogram på TV i både Norge, Sverige og Finland. Det totale tilbudet er størst i Norge med fem programmer i uka alle ukene i året. I Sverige sendes også samisk barne-tv året rundt to ganger i uka. Men dette er en ordinær sending og en reprise. Tilbudet er dårligst i Finland, der man sender samme program på to

forskjellige kanaler en gang i uka 30 uker i året. I alle tre land er sendingene tekstet til nasjonalspråkene: på NRK til norsk, i Sverige til svensk, mens YLE Sápmis barneprogram *Unna Junná* sendes med finsk tekst på den finskspråklige kanalen YLE2 og med valgfri svensk eller finsk tekst på den svenskspråklige FST.

6.5.2 Seer- og lyttertall for samiske programmer

Tabell 6.6 Seertall for samiske barneprogrammer på TV 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
YLE Sápmi	33700	34600	28300	26000	36800
SVT Sápmi: «Hejolojla»	28000	45300	27700	22900	22600
SVT Sápmi: «Det stora uppdraget»		17800	16100	9100	17900
NRK Sápmi Mánáid-TV	24000	23000	20000	16000	16000

Kilde: YLE Sápmi 2016, SVT Sápmi 2016 og NRK Sápmi

Tabell 6.6 viser gjennomsnittlige seertallene for samiske barneprogrammer på TV i Finland, Sverige og Norge for perioden 2011–2015. De gjennomsnittlige seertallene i året pr. program ligger mellom 9 100 og 45 300. Mens seertallene går ned med 24,9 prosent fra 2012 til 2014 i Finland, øker de med 41,5 prosent fra 2014 til 2015. Dette er det totale antallet seere på begge kanalene YLE2 og FST. Tallet for 2015 er bygd på de 15 programmene YLE sendte våren 2015, de øvrige på alle samiske barneprogram som YLE sendte det aktuelle året. Bakgrunns materialet viser at laveste seertall i femårsperioden var 9 000, og høyeste 66 000.

Tallene fra SVT i Sverige viser at de har omtrent samme seertall som YLE i Finland for programmet «Hejolojla», som er beregnet for yngre barn. De har noe lavere seertall, 16 000–17 000 for programmet «Det stora uppdraget», som har barn i skolealder som målgruppe.

Tallene for NRK i Norge viser at seertallene går ned med 33 prosent i perioden. Det er ikke mulig å si noe om årsaken, men det er mulig at en del seere har gått over til å se programmene på internett.

Det er ikke mulig å si noe sikkert om andelen samiske barn som ser disse programmene. Men de relativt høye seertallene i alle land tyder på to ting. For det første er det sannsynlig at programmene når en stor del av målgruppen samiske barn, selv om det ikke er mulig å fastslå dette med sikkerhet. For det andre tyder seertallene på at mange ikke-samiske barn ser samiske barneprogram på TV.

Overgang til web-TV

Tabell 6.6 Andel seere av barneprogrammer i Sverige på internett

	2012	2013	2014	2015
«Hejolojla»: Antall seere på internett i prosent av det totale antallet seere.	0,5	0,8	1,0	1,0
«Det stora uppdraget» Antall seere på internett i prosent av det totale antallet seere.	1,9	2,0	7,4	11,4

Kilde: SVT Sápmi 2016

Tabell 6.7 viser at en relativt liten andel av seerne av barneprogrammet «Hejolojla» fra SVT Sápmi i Sverige ser programmet på internett. Andelen øker fra en halv prosent til en prosent fra 2012 til 2015. Dette programmet er beregnet for barn i førskolealder. Programserien «Det store oppdraget» er beregnet for barn i skolealder, og her skjer det en interessant utvikling i perioden. I 2012 så 1,9 prosent av seerne programmet på internett, mens 98,1 prosent så programmet på TV. I 2015 var andelen som så programmet på internett, økt til 11,4 prosent, mens 88,6 prosent så programmet på TV. Også informasjon fra NRK Sápmi og YLE Sápmi tyder på at seertallene for de samiske barneprogrammene på internett øker (M. Solbakk 2016; Näkkäljärvi 2016; YLE Sápmi 2016). Dette kan være begynnelsen på en trend der det blir vanligere for barn å se samiske barneprogrammer via internett.

Lyttertall for samiske radioprogram

Det har ikke vært mulig å få tilgang til lyttertall for samiske barne- og ungdomsprogrammer på radio. Ingen av mediehusene har slike tall tilgjengelige. På finsk rikskringkastings digitale plattform YLE Arena har jeg funnet antallet lyttere på internett for barneprogrammet «Binna Banná» og «Sohkaršohkka». I overkant av 200 har i gjennomsnitt lyttet på «Binna Banná» på YLE Arena, mens tallene for «Sohkaršohkka» har vært under 50. Disse programmene burde være interessante for samiske barn og ungdommer også i Norge og Sverige, der man ikke kan høre dem på tradisjonell radio. Man kan derfor antyde at lyttertallene er lave, selv om antallet lyttere for barneprogrammet kan tyde på at det når ut til en stor del av de samisk-språklige barna i Finland, og at programmet har lyttere utenfor Finland.

Tabell 6.8 Opplagstall for samiske aviser, aviser med samiskspråklig innhold og samiske blader 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Ságat	2797	2783	2797	2782	2883
Ávvir	1088	1047	1064	1084	1033
NordSalten	1611	1617	1603	1638	1618
Snåsnungen	2861	2838	2847	2789	2872
Samefolket	1367	1400	1322	1278	1200
Nuorttanaste	600	600	600	600	600
Daerpiés Dierie	Ikke tilgjengelig	Ikke tilgjengelig	1318	1149	1114

Kilde: Norsk opplagskontroll 2016, Lindstrand 2016, Nystad 2016 og Bondevik 2016

Tabell 6.8 viser opplagstall for samiske aviser, samiske blader og aviser med samiskspråklig innhold. Tallene kan sies å være lave i nasjonal målestokk, mellom ett og tre tusen, mens de i samisk målestokk er relativt høye ettersom det dreier seg om begrensede målgrupper. Det mest overraskende med opplagstallene er hvor stabile de er i perioden 2011–15, da dette er ei tid der aviser normalt får redusert opplagstallet (TNS-Gallup 2016-3). Noen av de undersøkte mediene merker en viss nedgang i femårsperioden, mens for eksempel Ságat har en økning på 84 i opplagstallet.

6.5.3 Opplagstall og distribusjon av aviser og blader

Tabell 6.9 Opplagstall for samiske barne- og ungdomsblader

	2011	2012	2013	2014	2015
Nuoraidmagasiidna Š	2000	2000	2000	2000	2000
Nuorra	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt	5–600
Bamse	0	0	500	500	500

Kilde: Persen 2016; Sjøgren 2016; Paltto 2016

Tabell 6.9 viser at Nuoraidmagasiidna Š har et opplag på 2000, Nuorat 500–600 og Bamse 500 i perioden 2011–2015. Et opplag på 2000 for et samiskspråklig ungdomsblad må sies å være høyt. Det samme må man kunne si for et opplagstall på 500 for en nordsamisk tegneserie for små barn. Det tyder på at utgiverne har nådd store deler av målgruppene.

Geografisk fordeling samiske barne- og ungdomsblader

Utgiverne av tegneseriebladet Bamse og ungdomsbladet Nuorat har oppgitt noen tall for den geografiske fordelingen av bladene deres.

Tabell 6.10 Distribusjon av tegneserien Bamse og ungdomsbladet Nuorat etter land 2016

Land	Norge	Sverige	Finland	ANDRE
Bamse	49,3 %	19,0 %	31,0 %	0,7 %
Nuorat	7–10 %	Ca. 90 %	Noen få	Ikke oppgitt

Kilde: Paltto 2016; Sjøgren 2016

Tabell 6.10 overfor viser at nær halvparten av Bamse-bladene blir distribuert i Norge, mens resten går til andre land, spesielt Finland og Sverige. Bladet Nuorat har ca. 90 prosent av abonnentene i Sverige, 7–10 prosent i Norge og en håndfull i Finland (Paltto 2016; Sjøgren 2016). Nuorat når ganske sikkert store deler av målgruppa i Sverige, men man må kunne si at de har et potensial for å nå flere samiske ungdommer både i Norge og Finland.

Tabell 6.11 Distribusjon av tegneserien Bamse og ungdomsbladet Nuorat etter område 2016

Område	Indre Finnmark	Forvaltningsområdet for samisk språk forøvrig	Utenfor forvaltningsområdet for samisk språk
Bamse	21,6 %	42,5 %	35,8 %
Nuorat	90 %		10 %

Kilde: Paltto 2016; Sjøgren 2016

Tabell 6.11 viser at en femtedel av Bamse-bladene blir distribuert i Indre Finnmark, som her er en samlebetegnelse for kommunene Karasjok og Kautokeino. 42,5 prosent blir distribuert i andre nordsamiske kommuner innenfor forvaltningsområdene for samisk språk i Norge, Sverige og Finland, mens mer enn en tredjedel av bladene blir distribuert i områder utenfor forvaltningsområdene for samisk språk. Dette må sies å være en svært stor andel. Igjen ser det ut til at de når en stor del av målgruppa.

Tallene for bladet Nuorat er et anslag redaktør Sjögren har gitt. De kan tyde på at de først og fremst når ut til samiske ungdommer bosatt i samiske områder i Sverige. De kan ha et større salgspotensial også i andre områder i Sverige utenfor forvaltningsområdet for samiske språk og i tillegg i Norge og Finland.

6.6 Konklusjon

I denne artikkelen har jeg diskutert de metodiske problemene som er knyttet til å presentere statistisk materiale om samiske medier for barn og ungdom. Der kom det fram at det finnes lite materiale å legge fram fordi slik statistikk enten ikke samles inn eller er vanskelig tilgjengelig. Kun en av medieprodusentene har gjennomført brukerundersøkelser de siste årene. Det er av den grunn ikke mulig å si noe om hvor mye samiske barn og ungdommer bruker samiske medier, eller hvor fornøyde de er med innholdet i mediene. Jeg har derfor konsentrert meg om å gi en så god oversikt som mulig over de samiske medietilbudene som finnes til barn og ungdom, og som har eksistert i nyere tid, samt å presentere den statistikken over produksjon og bruk som er tilgjengelig.

Et viktig tilbud er program på TV for barn, der NRK Sápmi har det absolutt største tilbudet med fem programmer i uka. YLE Sápmi i Finland har det mest omfattende tilbudet for barn på radio ettersom de produserer et 30-minutters program en gang i uka. Blant de trykte mediene er tegneserien Bamse, Nuoraidmagasiidna Š og Nuorat spesielt beregnet for barn eller ungdom.

En betydelig del av den skriftlige produksjon for samiske barn og ungdommer skjer i samiske og norske medier som ikke er beregnet spesielt for barn og ungdom. Dette gjelder sider for barn og ungdom i de to samiskspråklige avisene Ávvir og Nuorttanaste. I tillegg har disse avisene og andre aviser og blader innhold som ikke er merket som barne- og ungdomsstoff, men har form og innhold som passer for samiske barn og ungdommer.

Opplagstallene for ungdomsbladet med navnet Nuoraidmagasiidna Š og tegneseriebladet Bamse tyder på at de når ut til målgruppa, mens bladet Nuorat sannsynligvis har potensial til å øke opplaget betydelig. Nedleggelsen av det samiske barnebladet Leavedolgi førte til at samiske barn i skolealder har et dårligere skriftlig medietilbud enn tidligere. Dette kan ikke sies rettet opp ved at Bamse nå blir utgitt, ettersom de to bladene ikke henvender seg til samme aldersgruppe.

Program for samisk ungdom på TV sendes kun sporadisk, med lange mellomrom. Dette må sies å være oppsiktsvekkende ettersom TV fortsatt regnes som vårt sterkeste medium. Det må også sies å være oppsiktsvekkende at radiotilbudet på samisk for barn og ungdom har blitt kraftig svekket de siste fem årene i Norge. Et bedre samarbeid mellom de samiske radioprodusentene kunne rettet på dette ettersom et ukentlig 2 ½ timers program for ungdom blir sendt i Finland, men ikke i Norge og Sverige. I tillegg er det et interessant resultat at et ukentlig 30 minutters radioprogram for samiske barn produsert i Finland ikke sendes i Norge og Sverige, dette til tross for at det samiske radiotilbudet til samiske barn fra NRK Sápmi og Svensk sameradio er langt mindre enn YLE Sápmis tilbud.

6.7 utfordringer og anbefalinger

De anbefalingene som kan gis, er å forske på de kvantitative sidene ved samiske medier for barn og ungdom. Det må forskes på faktisk bruk av mediene og eventuelle konsekvenser av dette. Noen interessante spørsmål ligger også ubesvart på brukersiden når det gjelder disse mediene og kvalitet. Opplever målgruppene at disse mediene er relevante, og finner de dem på medieplattformer de vanligvis bruker? Hvor fornøyde er brukerne med de tilbudene som eksisterer, og hvilke ønsker har de for mediene? Også dette er emner som egner seg for kvantitative studier der resultatene kan presenteres i form av statistikk.

Det anbefales også at mediehusene, altså produsentene, blir flinkere til å produsere statistikk om seg selv. Mediene bør legge til rette for bruk av slik statistikk, gjøre den tilgjengelig for forskning og selv formidle egen statistikk.

Denne undersøkelsen har vist at brukervennligheten for de samiske medietilbudene til barn og ungdom kan være dårlig, til tross for en relativt stor satsing på digitale produkter i en del av mediehusene. De anbefales å fokusere på tilgjengelighet og brukervennlighet for de medieproduktene de allerede produserer.

Enkelte funn tyder på at noen av aktørene i mediebransjen henger igjen i den teknologiske utviklingen. De burde få mulighet til å drive utviklingsarbeid der de tar i bruk ny teknologi for å nå publikum på nye plattformer. Det bør også vurderes om støtteordningene for samiske medier kan endres for å initiere en slik utvikling.

Referanser

- Aftenposten (2012). *Action-eventyr fra Sameland*. Publisert 11.01.2013. Lest 31.05.2016 på <http://www.aftenposten.no/kultur/Action-eventyr-fra-Sameland-131602b.html>
- Barne- og familiedepartementet (2003). *Samisk oppvekst. Om tilbud til samiske barn og ungdom*. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Lest 12.05.2016 på https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0003/ddd/pdfv/203209-q-1066_bokmaal_lav.pdf
- Boine, Liv Tone (2016). Redaktør for den kristne samiskspråklige månedsavisen Nuorttanaste fram til august 2016. Personlig kommunikasjon. Samtale 31.03.2016 i Tromsø.
- Bondevik, Einar (2016). Redaktør for det sørsamiske menighetsbladet Daerpies Dierie. Personlig kommunikasjon. Telefonsamtale 26.08. 2016 og to e-poster 08.09.2016.
- Daerpies Dierie (2016). Hjemmesiden til det sørsamiske menighetsbladet Daerpies Dierie. Lest 12.02.2016 på <http://www.samiskmenighet.no/event/dolink/famid/331840>
- Proff Forvalt (2016). *Julev film as – 898154262 – Konkurs*. Lest 02.05.2016 på <https://www.forvalt.no/konkurs/firmadetaljer.aspx?orgnr=898154262&id=530470>
- Hagen, Ingunn, og Vold, Thomas (2009). *Mediegenerasjonen. Barn og ungdommer i det nye medielandskapet*. Oslo: Samlaget.
- Hermansen, Kari Lisbeth (2016). Redaktør for den samiskspråklige dagsavisa Ávvir. Personlig kommunikasjon. Samtale 31.03.2016 i Tromsø og 30.10.2016 i Karasjok.

- Hætta, Ellen Oddveig (2009). Programleder for ízü, en ungdomsprogramserie for TV. Personlig kommunikasjon. E-post 08.05. 2009.
- Hætta, Ole Rune (2016). Programredaktør i NRK Sápmi. Personlig kommunikasjon. Telefonintervju 31.05.2016.
- Kintel, Lars Theodor (2016). Intervju med gründer Lars Theodor Kintel i NRK Sápmis program «Radiosiida» 01.06.2016.
- Lindstrand, Åsa (2016). Vikarierende redaktør for det samiske månedsbladet Samefolket. Personlig kommunikasjon. To e-poster den 30.08.2016.
- Mienna, Ole Isak (2016). Kanalsjef for de samlokaliserte enhetene SVT Sápmi og Sameradion Sveriges Radio. Personlig kommunikasjon. E-post 24.08.2016 og et telefonintervju samme dag.
- Norsk opplagskontroll (2015). Opplagstallene for norske aviser i perioden 2011–2015. Lest 18.05. og 24.05.2016 på <http://www.opplag.no/opplagtall>
- NRK Sámi Radio (2008). *Usikker framtid for Infonuorra*. Publisert 29.09. 2008. Lest 31.05.2016 på <https://www.nrk.no/sapmi/usikker-framtid-for-infonuorra-1.6795577>
- NRK Sápmi (2011). *Penger til NuorajTV*. Publisert 08.11. 2011. Lest 23.05.2016 på <https://www.nrk.no/sapmi/penger-til-nuorajtv-1.7867737>
- NRK Sápmi (2016). Tallmateriale for seertall for samiske TV-programmer for barn i Norge for perioden 2011–15. Tilsendt som en Excel-fil i e-post 21.10.2016 fra Nordleif Krokmo, redaktør for barneprogrammene ved NRK Sápmi.
- NRK Sápmi historie (2016). *NRK Sápmis historie*. Publisert 09.01.2008. Oppdatert 25.01.2016. Lest 30.04.2016 på <https://www.nrk.no/sapmi/om/7.-nrk-sapmis-historie-1.4469009>
- NRK årsrapporter (2011–15). Årsrapporter fra Norsk rikskringkasting. Lest i perioden april–juni 2016 på <https://www.nrk.no/aarsrapport/>
- Nuoraj TV (2016). Det lulesamiske ungdomsprogrammet Nuoraj-TV's hjemmeside på internett. Lest 20.05.2016 på <http://nuorajtv.no/>
- Nuorttanaste (2016). *Historjá*. Lest 21.03.2016 på <http://www.nuorttanaste.no/se/historja>
- Nystad, Ann Solveig (2016). Redaktør for den kristne samiskspråklige månedsavisa Nuorttanaste fra august 2016. Personlig kommunikasjon. Telefonsamtale 30.09.2016 og e-post 09.10.2016.
- Näkkäljärvi, Pirita (2016). Sjef og ansvarlig redaktør for Finsk rikskringkasting YLEs samiskspråklige innhold. Personlig kommunikasjon. E-post 21.04.2016.
- Paltto, Kirsi (2016). Leder ved ABC-Company-E-skuvla AS. Personlig kommunikasjon. E-post 22.04.2016 og et skriftlig intervju med henne på Facebook samme dag.
- Persen, Nan (2016). Personlig kommunikasjon. E-post til artikkelforfatteren 14.04.2016 der hun på vegne av forlaget Idut AS svarer på spørsmål om det samiske ungdomsmagasinet Nuoraidmagasiidna Š. Spørsmålene ble stilt i e-post til forlaget 11.04.2016.
- Sjögren, Pia (2016). Sjefredaktør for ungdomsbladet Nuorat. Personlig kommunikasjon. E-post 26.08.2016.

- Solbakk, John Trygve (2016). Forlagsredaktør i det samiske forlaget ForfatternesForlag/ČálliidLágádus. Telefonsamtale 31.05.2016.
- Solbakk Mona (2016). Direktør for NRK Sápmi, Norsk rikskringkastings samiske divisjon. Personlig kommunikasjon. Samtale 31.03.2016 i Tromsø og e-post 27.09.2016.
- Skogerbø, Eli (2003). *Kartlegging og definisjon av samiske medier*. Kárášjohka: Sámediggi/Sametinget.
- Strømmen, Nils Petter (2016). Seniorrådgiver i TNS-Gallup. Personlig kommunikasjon. E-post 05.09.2016.
- Sveriges Radios public service-redovisning (2011–2015). Årsrapporter fra Sveriges radio. Lest i perioden april–juni 2016 på <http://www.sverigesradio.se>
- Sveriges Televisions public service-redovisning (2011–2015). Årsrapporter fra Sveriges television. Lest i perioden april–juni 2016 på <http://www.svt.se>.
- SVT Sápmi (2016). Tallmateriale for seertall for samiske TV-programmer for barn i Sverige for perioden 2011–15. Tilsendt som en Excel-fil i e-post 22.09.2016 fra Kerstin Blind, redaktør for barneprogrammene ved SVT Sápmi.
- TNS-Gallup (2016-1). Hjemmesiden til TSN-Gallup Media med fortløpende presentasjon av medieundersøkelser. Lest 23.08.2016 på <http://www.tns-gallup.no/medier>
- TNS-Gallup (2016-2). *De offisielle lesertallene for blader og magasiner for 2015/2016*. Oslo: TNS-Gallup. Publisert 16.02.2016. Lest 22.08.2016 på <http://www.tns-gallup.no/kantar-tns-innsikt/de-offisielle-lesertallene-for-blader-og-magasiner-for-2015-2016-16-2>
- TNS-Gallup (2016-3). *Avislesing 2015: Tilbakegang for papiravisene fortsetter*. Oslo: TNS-Gallup. Publisert 08.03.2016. Lest: 23.08.2016 på <http://docplayer.me/17587383-Avislesing-2015-tilbakegang-for-papiravisene-fortsetter.html>
- TNS-Gallup (2016-4). *Mediebarn*. Oslo: TNS-Gallup. Publisert dato ukjent. Lest 23.08.2016 på <http://www.tns-gallup.no/tns-innsikt/mediebarn-2016>
- Tønnesen, Elise Seip (2007). *Generasjon.com – Mediekultur blant barn og unge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- UNESCO (2003). *Language Vitality and Endangerment. Document submitted to the International Expert Meeting on UNESCO Programme Safeguarding of Endangered Languages Paris, 10–12 March 2003*. Intangible Cultural Heritage Units Ad Hoc Expert Group on Endangered Languages. Paris: UNESCO.
- YLE Sápmi (2016). Seertall for YLEs samiske barneprogrammer på TV for perioden 2008–2016. Kopi av håndskrevne notater mottatt 23.08.2016 fra journalist Ritva Torikka i Enare.
- YouTube (2016). Det lulesamiske TV-tilbudet Nuoraj-TVs «kanal» på YouTube. Sett mai 2016 på https://www.youtube.com/results?search_query=Nuoraj-TV+
- Wulff, Geir (2016). Sjefredaktør i den norskspråklige samiske dagsavisen Ságat. Intervju med Wulff i redaksjonens lokaler i Lakselv 30.03.2016.